17.9.2021
Mattila Veli-Matti

Eduskunnan talousvaliokunnalle

HE 100/2021 vp: Hallituksen esitys vakausmaksujen siirrosta yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahasto-osuuksien yhdistämisestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Valtiosopimuksen muuttamisen hyväksymistä syytä lykätä talouskriisin yli

- FA ei näe perusteita vakausmaksujen siirtoa koskevan valtiosopimuksen muutossopimuksen hyväksymiselle pandemian yhä jatkuessa. Eduskunnan tulisi hyväksyä sopimus vasta, kun tiedetään, mitkä ovat pandemian synnyttämän talouskriisin vaikutukset eri maiden pankkeihin, ja kun on tehty riittävät korjaavat toimenpiteet pankkien kuntoon saattamiseksi.

- Muutossopimuksen voimaantulo tarkoittaisi pankkiunioniin kuuluvien pankkien keskinäisen yhteisvastuun aikaistamista ylimääräisten vakausmaksujen osalta. Pandemian vuoksi on olemassa riski, että aikaistamisen seurauksena suomalaiset pankit joutuisivat maksamaan lähivuosina ylimääräisiä vakausmaksuja muiden maiden pankkien auttamiseksi. Niiden määrä voisi nousta enimmillään satoihin miljooniin euroihin vuodessa.

- Ylimääräisten vakausmaksujen maksaminen vaikuttaisi kielteisesti suomalaispankkien kannattavuuteen ja tappionsietokykyyn. Se heikentäisi niiden edellytyksiä rahoittaa asiakkaitaan ja kestää taloudellisia vastoinkäymisiä.

1 Vakausmaksusopimuksen muuttaminen aikaistaisi yhteistä taakanjakoa

Euroryhmän valtiovarainministerit tekivät laajennetussa kokoonpanossa 30.11.2020 poliittisen päätöksen, jolla aikaistettiin pankkiunionin yhteisen kriisinratkaisurahaston varautumisjärjestelyn käyttöönottoa. Samalla päätettiin muuttaa valtiosopimusta, joka säätelee vakausmaksujen siirtoa jäsenmaista yhteiseen kriisinratkaisurahastoon ja rahastoon kuuluvien kansallisten rahasto-osuuksien yhdistämistä. Muutoksilla tuodaan pankkien maksamat ylimääräiset vakausmaksut nopeutetussa tahdissa yhteisen taakanjaon piiriin. Sopimus allekirjoitettiin 27.1.2021 ja 8.2.2021. Allekirjoittajamaiden, ml. Suomen, tulee vielä hyväksyä sopimus valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti ennen kuin se tulee voimaan.

Suomalaisten pankkien kannalta vakausmaksuja koskeva muutossopimus on tärkeä. Kuten hallituksen esityksestä käy ilmi, valtiosopimuksen muutokset merkitsisivät sitä, että suomalaisille pankeille voisi lähivuosina langeta maksettavaksi ylimääräisiä jälkikäteisiä vakausmaksuja muissa maissa tapahtuvien pankkikriisien vuoksi.

Esityksen mukaan ylimääräisten vakausmaksujen määrä voisi enimmillään olla kolmen vuoden aikana yhteensä noin 2,1 miljardia euroa. Odotusarvolla tarkasteltuna niiden määrä olisi jonkin verran alempi: ”*Käytännössä suomalaisten vakausmaksuvelvollisten kustannustaakka vakausmaksujen muodossa siis mahdollisesti tuplaantuisi tai enimmillään kolminkertaistuisi kolmen vuoden aikana” (s. 6)*.

Itämerenkatu 11-13
00180 Helsinki

Puh: +358 20 793 4200
Fax: +358 20 793 4202
etunimi.sukunimi@finanssiala.fi

www.finanssiala.fi
Facebook.com/finanssiala
Twitter.com/finanssiala

FINANSSIALA

Koska suomalaisilta pankeilta perittyjen vakausmaksujen määrä oli viime vuonna 235 miljoonaa euroa, yhteisvastuun aikaistaminen voisi tuoda pankeille odotusarvo-mielessä satojen miljoonien eurojen lisämaksut lähivuosina. Toisin kuin hallituksen esityksessä todetaan, näitä vaikutuksia ei voi sanoa ”*melko pieniksi*”. Ylimääräiset vakausmaksut heikentäisivät pankkien kannattavuutta ja sitä kautta näkyisivät mm. yhteisöverotuottojen pienenemisenä. Asialla on siis heijastusvaikutuksia myös Suomen julkiseen talouteen. Pankkien oman tappionsietokyvyn heikentyminen voisi olla ongelmallista myös kotimaisen rahoitusvakauden ylläpitämisen kannalta.

2 Talouskriisi lisännyt merkittävästi eri maiden pankkien riskejä

Koronapandemian laukaisema talouskriisi on heikentänyt tuntuvasti monien pankkiunionimaiden taloustilannetta. Vaikka elpyminen on jo laaja-alaisesti käynnissä, vaikutukset pankkeihin ovat vielä suurelta osin näkemättä mm. valtioiden käyttöön ottamien erilaisten tukitoimien vuoksi. Tästä ovat eri EU-viranomaiset toistuvasti varoittaneet. Odotettavissa on, että luottotappiot lisääntyvät merkittävästi erityisesti niissä maissa, joissa pandemia on ollut raju ja talouden sulkutilat pitkäkestoisia. Tämän vuoksi on olemassa riski siitä, että vakausmaksuja koskevan valtiosopimuksen muutoksen tuoma yhteisvastuu realisoituu lähivuosina ja johtaa siihen, että suomalaispankit joutuvat maksamaan ylimääräisiä vakausmaksuja muiden maiden pankkien auttamiseksi. Ylimääräisten vakausmaksujen kerääminen voisi ajoittua vuosiin 2022–23 eli juuri siihen ajankohtaan, jota yhteisvastuun aikaistettu käyttöönotto koskee.

Riskiä ylimääräisten vakausmaksujen keräämisestä kasvattaa myös se, että yhteisen kriisirahaston käyttökynnys voi jatkossa olla aiempaa matalampi. Rahaston rahoituskapasiteetin vahvistuminen varautumisjärjestelyn käyttöönoton ja vakausmaksuja koskevan muutossopimuksen myötä voi vaikuttaa lainsäädännön tulkintaan siten, että rahastoon turvaudutaan aiempaa herkemmin. Tämä uhkakuva tuodaan esille myös hallituksen esityksessä (s. 6). Jos käyttökynnys madaltuu, se kasvattaa edellä mainittua suomalaisten pankkien kustannustaakan odotusarvoa.

3 Eduskunnan ei pidä nyt hyväksyä muutossopimusta

Edellä esitettyjen syiden vuoksi FA katsoo, että eduskunnan ei tule hyväksyä vakausmaksuja koskevaa muutossopimusta nykytilanteessa. Se tulisi tehdä vasta, kun tiedetään, mitkä ovat kriisin vaikutukset eri maiden pankeille, ja kun on tehty riittävät korjaavat toimenpiteet pankkien kuntoon saattamiseksi. Vain tällä tavoin voidaan pankkiunionin loppuunsaattamisessa edetä kestävällä ja reilulla tavalla.

Jos pankkien yhteisvastuuta pankkiunionissa lisätään, sen tulisi aina olla selkeästi määriteltyä sekä tarkkaan rajattua. Lähtökohtana tulisi olla, että pankin omistajat ja sijoittajat kantavat ensisijaisesti mahdolliset tappiot.

FINANSSIALA RY

Veli-Matti Mattila
johtaja, pääekonomisti